

AFRİKAM BÜLTENİ

İAÜ AFRİKAM Gönüllüleri Türkiye-Afrika Ekonomi ve İş Forumunda

Türkiye, 2-3 Kasım 2016 tarihlerinde İstanbul'da Türkiye-Afrika Ekonomi ve İş Forumuna ev sahipliği yaptı.

Afrika'nın farklı ülkelerinden İstanbul

Aydın Üniversiteli öğrenciler, bu Forum kapsamında gerçekleştirilen ikili iş görüşmelerinde görev alarak çeviri desteğinde bulundu.

[Devamı sayfa 3'te](#)

SAYI 4 / EYLÜL -KASIM İçindekiler

Direktörden	2
İAÜ AFRİKAM Gönüllüleri Türkiye-Afrika Ekonomi ve İş Forumunda	3
Afrika Üzerine Görüşler: "Mustafa Olpak: Afrika Uyanışının Türk Öncüsü"	4
Afrika Üzerine Görüşler: "Boru Hatları, Diplomasi ve Güç: Doğu Afrika Petrolü Üzerine Bir Analiz"	7
AFRİKAM Yönetim Kurulu Toplantısı	13
AFRİKAM ASMEA'da	13
Afrikanlı İAÜ Öğrencileri Gönüllülük Toplantısında	14
DEİK'de Türkiye-Afrika Ekonomi ve İş Forumu Oryantasyonu	14
Afrika Çalışmaları Öğrenci Kongresi	15

AFRİKA ÜZERİNE GÖRÜŞLER

Dr. Brendon J.
Cannon
Khalifa Üniversitesi,
Uluslararası ve Sivil
Güvenlik Enstitüsü
(IICS)

Boru Hatları, Diplomasi ve Enerji: Doğu Afrika Petrolü Üzerine Bir Analiz

Bu makale daha az sayıda ülkenin yararına olacak alternatif bir boru hattı inşasına karar verilmesinin altında yatan unsurları inceleyerek Doğu Afrika petrol ihracatının ekonomi politikasını incelemektedir.
[Devamı sayfa 7'de](#)

Prof. Dr. Sedat
Aybar, Afrikam
Direktörü

Mustafa Olpak: Afrika Uyanışının Türkiye Öncüsü

Afrika açılımının sadece kıtayla doğrudan kurulan ekonomik ilişkilerle bağlantılı olarak düşünülmemesi gerektiğini Türkiye'ye öğreten Mustafa Olpak'ı kaybettik.

[Devamı sayfa 4'te](#)

Direktör'den

Ekvator Ginesi'nin başkenti Malabo'da, 2014 yılında düzenlenen İkinci Türkiye-Afrika Ortaklık Zirvesi'nde alınan karar uyarınca Kasım 2016'da, İstanbul'da Türkiye-Afrika Ekonomi ve İş Forumu gerçekleştirildi. Afrika ülkeleri ve Türkiye'den yaklaşık üç bin delegenin katıldığı Forum'da Türkiye ve Afrika ülkeleri ile firmalar arasında ikili anlaşmalar imzalandı. Başbakan Binali Yıldırım ve Ekonomi Bakanı Nihat Zeybekçi'nin üç gün boyunca ev sahipliği yaptığı etkinlikler kapsamında misafirler en üst düzeyde ağırlandı. Bu Forum'da İstanbul Aydın Üniversitesi de en üst düzeyde temsil edildi. İAÜ Mütevelli Heyeti Başkanı Dr. Mustafa Aydın, AFRİKAM yetkilileri ile birlikte Foruma katıldı. Afrikalı İAÜ öğrencileri de Afrikalı misafirler ile Türk muhataplarının temaslarını kolaylaştırmak üzere Forumda görev aldı.

Bu önemli etkinlik, Türkiye'nin Afrika'ya açılım stratejisinde yeni bir aşamayı işaret etmektedir. Bu vesileyle biz de Bültenimizi bu amaca hizmet edecek şekilde tasarlamaya devam ediyoruz. Her sayımızda bir Afrika ülkesine odaklandığımız bültenimizin bu sayısında Doğu Afrika Topluluğu ve bölgede enerji sektörüne ilişkin detaylı bir analize yer veriyoruz.

Türkiye'nin Afrika kıtası ile ilişkilerindeki bu yeni aşamanın Afrika üzerine akademik çalışmalara da etkisi olduğunu söylememiz lazım. Bazı bağımsız araştırmaların önemli katkıları olsa da Afrika üzerine yapılan Batı merkezli çalışmalar ya sömürgecilik döneminde verilen hasarları göz ardı etmekte ya da bazı olumsuz ekonomik kalkınma uygulamalarını üstü kapalı bir biçimde tasvip etmektedir. Ancak bu türden çalışmaları yürüten Batılı akademik çevrelerin hakimiyeti sarsılıyor. Zaman değişiyor. Afrika'ya ilişkin akademik

çalışmalar söz konusu olduğunda, giderek artan sayıda Afrikalı akademisyenin kıtaya özgü araştırmalara yönelmesi bir ümit ışığı doğuruyor. Bu araştırmacılar Batı merkezli kalkınmacı yaklaşımın dışına çıkarak kendilerine özgü, orijinal akademik çalışmalar üretebilmeye başladı. Çin, Hindistan, Brezilya ve Türkiye gibi "yükselen piyasalar", her biri kendi belirli gündemleriyle yardımda bulunmak suretiyle ortaya çıkan, bu süreci daha da canlandırmaya katkı yapıyor.

Burada bir zayıflığa dikkat çekmeliyiz. Türkiye'deki Afrika araştırmaları ve akademik literatürü maalesef hala çok zayıf. Bununla birlikte, Afrika'ya ilişkin çeşitli konular üzerine Türkiye'de farklı kurumlarda öğrenim gören çok sayıda öğrenci araştırmalar yapmakta. Bu araştırmacıları kendi çalışmalarını sunmak ve tartışmak üzere biraraya getirecek bir Konferansı Nisan ayında düzenlemeyi planlıyoruz. Bu etkinliğin, Türkiye'de Afrika üzerine bilgi birikiminin yönünü belirleyecek önemli bir katkı sağlayacağına inanıyoruz.

Bir başka konu ise Türkiye'nin Afrika stratejisini daha sağlıklı bir zemine yönelten Afro - Türklerin deneyimleri. Bunun da eşit derecede önemli bir başlık olduğuna inanıyoruz. Bu topluluğun üyelerinden biri ve Afro-Türkler'in tarihinin önemini vurgulayan önemli bir şahsiyet, Sayın Mustafa Olpak'ı 2016 yılının Ekim ayında kaybettik. Bültenimizde bu öncü şahsiyete ilişkin bir anma yazısına yer verdik. Ayrıca bu sayımızda geçmiş ve gelecek dönem etkinliklerimize ilişkin daha detaylı bilgiler bulacaksınız.

Son olarak, İstanbul Aydın Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanı Dr. Mustafa Aydın'a teşvikleri ve Rektörümüz Prof. Dr. Yadigar İzmirli'ye destekleri için sonsuz şükranlarımızı sunuyoruz.

Prof. Dr. Ahmet Sedat Aybar

İAÜ Afrikam Gönüllüleri Türkiye-Afrika Ekonomi ve İş Forumunda

2-3 Kasım - Türkiye'nin Afrika ile İkili Ticaret ve Ekonomik İlişkileri Geliştirme Stratejisi kapsamında ve Ekvator Ginesi'nin başkenti Malabo'da Kasım 2014 tarihinde düzenlenen 2. Türkiye-Afrika Ortaklık Zirvesi Oturumunda alınan kararlar uyarınca Türkiye, 2-3 Kasım 2016 tarihlerinde İstanbul'da Türkiye-Afrika Ekonomi ve İş Forumuna ev sahipliği yaptı.

Forum, Türkiye Cumhuriyeti Ekonomi Bakanlığı, Afrika Birliği Komisyonu, Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) ve Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) tarafından ortaklaşa düzenlendi.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve Çad Cumhurbaşkanı Idriss Déby'nin katılımıyla gerçekleşen Foruma elliden fazla Afrika ülkesinden kamu ve özel sektör temsilcisi 2.500 kadar delege iştirak etti.

Türkiye-Afrika Ekonomi ve İş Forumu, Türkiye ve Afrika'dan iş dünyası temsilcilerinin uzun vadeli işbirliği tesis etmelerine yönelik eşsiz bir platform sağladı.

Çeşitli Afrika ülkelerinden İstanbul Aydın Üniversitesi öğrencileri Forum kapsamında düzenlenen firmalararası ikili görüşmelerde çevirmenlik başta olmak üzere çeşitli görevler alarak etkinliğe destek verdi.

AFRİKA ÜZERİNE GÖRÜŞLER

Mustafa Olpak: Afrika Uyanışının Türk Öncüsü

Prof. Dr. Ahmet Sedat Aybar, İAÜ AFRİKAM Direktörü

Afrika açılımının sadece kıtayla doğrudan kurulan ekonomik ilişkilerle bağlantılı olarak düşünülmemesi gerektiğini Türkiye'ye öğreten Mustafa Olpak'ı kaybettik. Afro - Türkler için, Afrika açılımının aynı zamanda bir "yeniden uyanış projesi" olduğu bilincini aşılamanın kişiydi o. Afro - Türkler için "dirilişin" sembolüydü. Yakalandığı amansız hastalığa yenildi.

Şüphesiz, yeniden uyanış projesinin önemli bir boyutunu Osmanlı İmparatorluğu'nun kıtayla kurduğu tarihi bağın çalışılması oluşturuyor. Son dönemde sayısı hızla artan bu türdeki yazının bir eksikliği gidermeye yaradığı ortada. Özellikle Cumhuriyet dönemindeki bağların zayıf kalışı Osmanlı - Afrika çalışmalarını önemli kıldı. Ancak Afrika'yla kurulan modern bağlantının anlamlandırılması için bu çalışmaların ötesine geçmek gerekiyor. Osmanlı ve yakın dönem tarih çalışmalarının ne kadar önemli olsalar da sağlıklı ilişkiler geliştirmek için kendi başlarına yeterli olamayacakları açık.

Çünkü bu bağlantının bir de Afrika boyutu var. Afrika kıtasının tarihi sadece Afrika kıtası ile sınırlı değil. Kıtanın tarihi aynı zamanda nerede Afrikalı varsa onların da tarihi. Bu yüzden, Afrika tarihi aynı zamanda Kuzey ve Latin Amerika'nın, Asya ve Avrupa'nın da tarihi. Türkiye bu durumun istisnası değil. Osmanlı'dan günümüze kalan bir unsur olarak Afro - Türklerin varlığı Türkiye'nin Afrika tarihinin bir parçası olduğunun da kanıtı. Bu anlamda, Afro - Türkler çalışılmadan ve anlaşılmadan ne Afrika'nın tarihi tam olarak yazılabilir ne de Türkiye'nin Afrika açılımını sağlıklı bir zemine oturabilir.

Türkiye'nin bu görünmez topluluğu, Afrika ile ilgili çok önemli bir hafıza deposudur. Özellikle Cumhuriyetin kazanımlarını içselleştirmiş olan bu nüfusun geçmişten bugüne uzanan insani deneyimlerinin anlaşılması Afrika ile ilişkilerimizin modern boyutunun kurgulanması açısından da önemli.

Bu durumda "uyanış" projesinin önemli bir boyutu tarih çalışmalarıyken, tarih çalışmalarının önemli boyutu da merkezine insanı alan Afro-Türk hafızası üzerine yapılacak çalışmalar olacaktır.

Demek ki, Afrika - Türkiye bağlarının tarihsel kökenleri önemli olduğu kadar, tarihten bugüne taşınmış ve hali hazırda yaşamaya devam eden, Anadolu'daki Afrika'nın çalışılması da önemlidir. Afrika açılımı Anadolu topraklarına kök salmış Afro - Türk deneyiminin insani boyutunun hatırlanışı ve anlaşılması Türkiye'nin açılım projesini gerçek bir "Afrika'ya Uyanış" eylemine çevirir. Geleceği sağlıklı bir zemine oturtmaya yarar. Böylece yeniden gelişmeye başlayan bu ilişkiler sürdürülebilir bir gelecek vaad eder.

Türkiye'nin Afrika açılımı hiç şüphesiz en çok Afro-Türkleri sevindirmişti. Afrika kökenli Türkler, kendi geçmişlerine,

kültürlerine, örf, adet ve geleneklerine sahip çıkmanın günümüz Türkiye'sinde işe yarar bir boyutunu ortaya koymak, görünür olmak ve "biz de varız" demek için harekete geçtiler. Türkiye'nin Afrika hafıza kartını aktifleştirdiler. Bunu daha sistemli bir hale getirmek için 2006 senesinde Afrikalılar Kültür ve Dayanışma Derneğini kurdular. Bu dernek son yıllarda Ege bölgesi ve İzmir başta olmak üzere pek çok faaliyete imza attı. Bunlardan en önemlisi artık gelenekselleşmiş olan Dana Bayramı kutlamalarıydı. Afro-Türkler İzmir'in Torbalı ilçesinde uluslararası bir faaliyet olarak kutlamaya 2006 yılından itibaren başladılar. İzmir'de, Bayramyeri semtine adını veren bu Afrika festivali geçen sene daha da büyük bir organizasyonla kutlandı. Afro - Türklerin varlığı, seslerini duyurmaları Türkiye'nin toplumsal zenginliğini yansıtması açısından gurur vericiydi.

Ekim 2016'da, bu derneğin kurucusu, Türkiye'deki Afrika uyanışının simgesi ve önderi, bu alana en büyük katkıyı yapmış olan, Afro-Türklerin hafıza kartı, bitmez tükenmez enerjisiyle dinamosu olan Mustafa Olpak'ı yitirdik. Bizim Afrika ile olan ilişkilerimizi "uyanış" zeminine taşıyan bu önemli insanı kaybettik.

Ayvalık'lı hemşerim, mermer ustası Mustafa Olpak. Türkiye'deki Afro-

Türklerin banisi. 2006 senesinde kurulan bu derneğin faaliyetleri çerçevesinde sürekli görüştüğümüz, enerjisini bu alana aktaran, yurtsever, aydın insan. 1953 senesinde Ayvalık'ta Girit göçmeni bir ailenin dokuz çocuğundan beşincisi olarak dünyaya geldi. Atatürk sevgisi yüzünden ismini Mustafa koydular. Aynen annesinin adının Mustafa Kemal Atatürk sevgisine atfen Kemale konulması gibi. Girit'den mübadelede gelenler arasında sayıları bir hayli fazla olan Afrika kökenli bir Türk, müslüman bir ailenin evladı Mustafa gençliğini bir eylem adamı olarak geçirdi. Aydın kişilerin başına gelen "anlaşılamama" sorununun kendi payına düşeninin bedelini ödedi. Okuma yazmaya meraklı, kendi kendini yetiştirmiş, bilgisinin sınırlarını Afrikalılara özgü sabır ve sebatla sürekli genişletmiş bir araştırmacı olarak tanındı.

Annesinin hayat hikayesini anlattığı "Arap Kızı Kemale..." 2002 yılında basıldı. Kendi ailesinin kökenlerini anlattığı bu kitap daha sonra TRT tarafından "Arap Kızı Camdan Bakıyor" ismiyle 2006 senesinde elli dakikalık bir belgesel olarak çekildi. ABD, İngiltere, Fransa başta olmak üzere yurtdışında pek çok ülkede yayınlandı. İkinci kitabı "Köle - Kenya, Girit, İstanbul Kıyısından İnsan Biyografileri" 2003'de yayınladı. Fransızca'ya çevrilen bu

kitap, İngilizce çevirisi için sırada bekliyor. Mustafa Olpak, Afro-Türk kavramını bulup kullanan ve literatüre kazandıran kişiydi. 1880'lerden bu yana zaman zaman kutlanan Dana Bayramı'nın bir parçası olarak Mustafa Olpak'la İstanbul'da "Kölelik Kurumu'nun Geçmişi Üzerine" yapılan etkinlikte senelerce sonra buluştuk. Daha sonra ise bir vesileyle, daha çok da Dana Bayramları vesilesiyle ya telefonla konuştuk ya da Bayramlarda buluştuk.

Mustafa Olpak bize Afrika kıtasına modern açılımın bir uyanış olduğu bilincini aşıl原因an kişidir. Özellikle Türkiye'de yerleşikleşen artan sayıdaki Afrikalı göçmenin varlığı nezdinde Afro - Türk deneyiminin önemi yadsınamaz. Şüphesiz onun ışığı Afro - Türklerin yolunu aydınlatacaktır. Özellikle ırksal ilişkiler bağlamında, onun ortaya çıkarttığı geçmiş Afro - Türk deneyimi çerçevesinde yeni gelen Afrikalıların önündeki engellerin aşılması sağlanacak, potansiyelleri harekete geçirilecek ve Türkiye'nin Afrika açılımının daha sağlıklı bir zeminde ilerlemesi sağlanacak. Mustafa Olpak bu yüzden sadece Türkiye'nin ve Afro-Türklerin değil, tüm Afrika kıtasının da bir kaybidir.

AFRIKA ÜZERİNE GÖRÜŞLER

Boru Hatları, Diplomasi ve Güç: Doğu Afrika Petrolü Üzerine bir Analiz

Brendon J. Cannon, *Siyaset Bilimi Öğretim Üyesi, Khalifa Üniversitesi, Uluslararası ve Sivil Güvenlik Enstitüsü (IICS), Abu Dabi, BAE*

Hem Kenya hem de Uganda yakın zamanda petrol ihraç eden ülkeler arasında yerlerini almayı umuyor. Bunun gerçekleşmesi içinse bu ülkelerin petrol sahalarını Hint Okyanusundaki limanlara bağlayan boru hatları inşa edilmesi gerekiyor. Bu noktada Uganda-Kenya Ham Petrol Boru Hattı (UKCOP) projesi, altyapı maliyet paylaşımı, petrol ihracatından elde edilecek gelirler ve buna bağlı kalkınma sayesinde hem bu iki ülkenin hem de bölgenin yararına olacak bir öneridir. Bununla birlikte UKCOP'un hayata geçmesi pek mümkün görünmüyor. Bu makale daha az sayıda ülkenin yararına olacak alternatif bir boru hattı inşasına karar verilmesinin altında yatan unsurları inceleyerek Doğu Afrika petrol ihracatının ekonomi politiği ile Doğu Afrika Topluluğu (EAC)¹ içerisindeki anlaşmazlıkları ele almakta ve Doğu Afrika petrol rezervlerinin 'kapışılması'nın potansiyel iç ve dış aktörleri için önerilerde bulunmaktadır.

UKCOP ve Güvenlik Kaygıları

Planlandığı şekliyle UKCOP'un Uganda ve Kenya petrolünü Uganda'nın orta bölgeleri ve Kenya'nın kuzeyinden yine Kenya'nın Hint Okyanusu kıyısındaki Lamu liman ve terminaline taşınması öngörülüyordu. Bu plan Güney Sudan'ın büyük petrol rezervlerine bir bağlantı da içeriyordu. Böylelikle maliyetler dengelenerek Güney Sudan'ın Sudan'a bağımlılığı azalacak; Kenya ve Uganda'nın petrolüne ilaveten günde fazladan 130.000 varillik bir sevkiyat sağlanacaktı. UKCOP tamamen operasyonel olması halinde gelir, istihdam ve kalkınma üzerindeki etkisi ile birlikte Doğu Afrika'yı önemli bir petrol ihracatçısı haline getirebilecek bir projedir.

Bununla birlikte UKCOP'un Kenya'nın güneyi yerine kuzeyi üzerinden inşa edilmesi planları Nairobi'de açıklanır açıklanmaz güvenlik, maliyet ve arazi ile ilgili kaygıları dile getiren muhalif sesler duyulmaya başlandı.

¹ EAC Kenya, Uganda, Tanzanya, Güney Sudan, Burundi ve Ruanda'dan oluşan bölgesel bir hükümetlerarası örgüttür.

Kuşkusuz Kenya'nın kuzeyindeki güvenlik sorunları ciddi boyutta, karmaşık ve sınır aşkın bir niteliktedir. Ancak muhtemelen en açık güvenlik tehdidi Somalili terör örgütü Eş Şebab'dan gelmektedir. Hiç kuşkusuz Eş Şebab veya benzer unsurların UKCOP'a saldırı düzenleyerek inşaat ve operasyonlarını aksatabilecek olmasına yönelik endişeler çok da yersiz değildir.

UKCOP'un bu tür güvenlik kaygıları nedeniyle rafa kaldırıldığı söyleniyor. Onun yerini alacak bir Uganda-Tanzanya boru hattı anlaşması, Uganda petrolünün Kenya'yı tamamen baypas ederek dış dünyaya Tanzanya'nın Tanga limanı üzerinden açılması, aynı zamanda Güney Sudan için bir boru hattı teşviğinin ertelenmesi anlamına geliyor. Bir diğer anlamı Kenya'nın petrolünü ya karayolu ile taşımak ya da daha küçük boyuttaki kanıtlanmış rezervlerini ihraç etmek için kendi boru hattını inşa etmek seçenekleriyle karşı karşıya kalması.

Doğu Afrika Petrolünün Ekonomi Politikası

Kenya'nın kuzeyindeki güvenlik koşulları UKCOP projesinin rafa kalkmasındaki en önemli etken olmakla birlikte bu makalede bir dizi yerel, bölgesel ve uluslararası etkenin

de eşit ölçüde önemi olduğu savunuluyor. İlk olarak Tanzanya'daki seçimler, Tanzanya'nın EAC içindeki ve Doğu Afrika petrol ve gazının ihracatındaki etki ve rolünü artırmak isteyen bir başkanın iktidara getirdi. İkinci olarak Uganda Cumhurbaşkanı bir yandan en iyi boru hattı anlaşmasını müzakere ederken diğer yandan ithalat ve ihracatta Uganda'nın Kenya'ya bağımlılığını azaltarak gelir ve ihracat seçeneklerini artırmayı istiyordu. Üçüncü olarak Uganda'da petrol alanında faaliyet gösteren uluslararası paydaşlar, 2018 itibariyle 6,5 milyar varil olarak tahmin edilen petrol üretimi ve sevkiyatındaki yerlerini sağlamlaştırmak adına Kampala'ya UKCOP'u reddetmesi için baskı uyguladı. Son olarak UKCOP'un rafa kalkışı, Nairobi'nin sönük diplomatik savunması ile kesinleşti. Bu makalede bu durumun birincisi Kenya'nın parçalı siyasetinin bir yansıması olduğu; ikincisi UKCOP projesinin boyut ve ölçeğinin elitlerin "ele geçirmesine" elverişli olmamasından kaynaklandığı savunulmaktadır.

Tanzanya'nın Diplomatik Atağı

2015 yılında seçilen Tanzanya Cumhurbaşkanı John Magufuli,

seleflerinden farklı olarak kötü yönetim ve yolsuzluğu sona erdirmek ve ekonomik açıdan daha güçlü komşusu ve rakibi Kenya'ya nazaran Tanzanya'nın nüfuzunu artırmakta kararlı bir tutum sergiledi. Magufuli, Uganda Cumhurbaşkanı Yoweri Museveni'nin Kenya'daki güvenlik sorunları, arazi istismak ve UKCOP'un finansmanına ilişkin kaygılarından ustalıkla faydalanarak Kampala'ya, Tanzanya üzerinden geçecek alternatif bir boruhattı güzergahı için lobi yapmak üzere diplomatik ve iş dünyası heyetleri gönderdi. Tanzanya, arazi istismakının Tanzanya'da bir sorun olmayacağını ve her ne kadar Tanga Limanının petrol dahil olmak üzere büyük hacimlerdeki kargolar için yetersiz kapasiteye sahip olduğu söylense de operasyonel olması için tarama işlemine gerek olmadığını açıkça ortaya koydu. Sonunda Magufuli'nin işe yarayan çekici atağı, muhtemelen boru hattı inşa ve operasyon sürecini hızlandırarak Tanzanya'nın bölgesel ve uluslararası pozisyonunu güçlendirirken bir yandan da kasasını petrol nakil ve ihracat gelirleri ile doldurmasıyla sonuçlanacak.

Uganda'nın kumarı

Uganda'nın 1986 yılından beri Başkanlığını yürüten Museveni'nin

güç politikaları ve Uganda'nın diğer devletlerle ilişkilerinde oldukça kişisel bir yaklaşıma sahip olduğu söyleniyor. Museveni'nin Kenya ile ilişkileri genel olarak pragmatik bir nitelik sergilese de denize kıyısı olmayan Uganda'nın ithalat ve ihracatta neredeyse tamamen Kenya'ya bağımlı olmasından kaynaklanan endişeler de mevcut. Öncelikle Kenya hala Uganda'nın bölgedeki en büyük partneri. Bank of Uganda verilerine göre, 2015 yılında Kenya üzerinden 427 milyon dolarlık ihracat gerçekleştiren Uganda'nın Kenya'dan ithalatı 610 milyon dolar oldu. Kenya'nın bu üstünlüğüne karşın Tanzanya'nın Uganda'ya ihracatı aynı yıl 79 milyon dolar olarak gerçekleşti. İkinci olarak Uganda'nın temel ihtiyaçlarının büyük bir kısmı Kenya'nın Mombasa limanı üzerinden karayolu ile taşınıyor. Yolların geçilemez olması ya da Mombasa'da sorun yaşanması halinde Uganda bundan zarar görüyor. Örneğin 2008 yılında Kenya'daki seçimleri takip eden şiddet olayları nedeniyle Uganda'nın dünyanın geri kalanıyla ilişkisi neredeyse tamamen kesildi.

Bu nedenle Tanzanya hükümeti ve iş dünyasının Uganda petrolünü ihraç etme niyetini ciddiye alan Museveni, Tanzanya güzergâhını Kenya'dan daha uygun maliyetli olduğunu açıklayan bir teknokrat ekibi topladı. Ugandalı teknokratlar sıkı bir çalışma yürütmekle birlikte ulaştıkları sonuçlar tartışmaya açık ve önceki fizibilite bulguları ile çelişir nitelikteydi. Japon Toyota Tsusho

Corporation tarafından yapılan fizibilite çalışmasına göre Kenya'nın kuzeyinden geçecek UKCOP'un tasarım ve inşaa maliyeti 4,7 milyar dolar olarak öngörülürken Tanga boru hattının maliyeti 5,26 milyar dolar olarak tahmin ediliyordu. 932 mil uzunluğunda olan UKCOP, Tanga güzergâhından 28 mil kadar daha kısaydı. Bu rakamlar göz önüne alındığında, Museveni'nin kendi teknokratlarının olumlu raporundan ziyada Tanga güzergâhını UKCOP'a nazaran ön plana çıkararak gelişmeleri dikkate aldığını söyleyebiliriz.

Total Kontrolü

Çok uluslu Fransız petrol ve gaz şirketi Total S.A. Uganda'daki bağlı kuruluşu Total E&P vasıtasıyla Uganda'nın ham petrol sahalarının geliştirilmesinde en büyük finansal destekçi konumunda. Kuzey UKCOP güzergâhı açıklanır açıklanmaz Total, Doğu Afrika'da petrol sektöründe faaliyet gösteren diğer paydaşların olumlu tavrına karşın güvenlik endişeleri ve maliyetle ilgili kaygılarını dile getirdi. Tanga güzergâhı fikrini ilk savunan da Total oldu. Bununla birlikte bu önerisi ilk başta hem Kampala hem de Nairobi tarafından dikkate alınmamış ve Ağustos 2016'da Museveni ve Kenya Cumhurbaşkanı Uhuru Kenyatta arasında UKCOP'a ilişkin bir iyiniyet anlaşması imzalanmıştı.

Ancak Total, ileri sürüldüğü üzere büyük enerji ve kaynak ayırdığı Uganda'nın önemli petrol rezervlerinin geliştirilmesi ve ihracatındaki imtiyazlı konumunu korumak için Kampala'da konuyla ilgili lobi yapmaya devam etti. Total Museveni'ye Tanga boru hattı inşasına destek vereceğini ve finansman temin edebileceğini söyledi. Total, 2016 Mart ayı itibariyle bu maksatla 4 milyar dolar topladı. Ayrıca kendi Tanga boru hattı fizibilite çalışmasını başlattı. Tanga güzergâhının hem daha uygun maliyetli hem de güvenlik ve arazi konularında daha az problemlili olacağını ortaya koyan bu çalışmanın bulgularının Museveni'nin kendi teknokrat ekibinin birkaç ay sonra ortaya koyduğu bulguları beslediğini düşünebiliriz.

Elitlerin tutumu ve Kenya'nın kaybı

UKCOP projesinin terk edilmesi Kenya'nın bölgedeki konumu, petrol ihracat potansiyeli, transit geçişten sağlanacak gelirler ve hayati öneme sahip altyapısının geliştirilmesi açılarından ağır bir darbe oldu. Ancak Total ve Tanzanya'nın ısrarlı baskılarına rağmen UKCOP'un rafa kaldırılışı önlenebilirdi. Zira Kenya, Uganda'nın petrol ihracatı için Lamu'ya giden kuzey yolu olmasa bile açıkça en düşük maliyetli ve en hızlı güzergâhı öneriyordu. Peki, Kenya neden Museveni'yi ikna etmekte başarısız oldu?

Öncelikle Kenya'nın Uganda'nın güvenlik, finansman ve tarifelerle ilgili önkoşullarını müzakere etmekte ısrar etmesi sadece gecikmeye ve Museveni'nin rahatsız olmasına yol açtı. İkinci olarak Kenya'nın yalnızca bu konularda değil UKCOP güzergahı üzerinde de uzlaşma imkanı vardı. Gerçekten de Nairobi Museveni'nin çekincelerini (ve Total ile Tanzania'nın önerisini) anladığı zaman UKCOP'u Kenya'nın güneyi üzerinden inşa etmeyi müzakere etmesi gerekirdi. Bu temel hususta uzlaşmaya varıldığı takdirde Museveni'nin güvenlik, liman elverişliliği ve finansman konularındaki kaygıları büyük ölçüde giderilmiş olacaktı. Zira güney boru hattı güzergâhı, Mombasa limanı ve Mombasa-Nairobi ham petrol boru hattına bağlı mevcut altyapıyı kullanıyor olacaktı. Kenya deneyimli, profesyonel diplomat ve işadamları vasıtasıyla lobi ve akıllıca müzakereler yaparak Museveni'yi ikna edebilirdi. O halde Nairobi neden bunu başaramadı?

Bu konudaki hipotezim büyük ölçekli UKCOP projesini sarmalayan finansman ve lojistik belirsizliğin Kenya'nın siyasi ve iş dünyası elitlerinin arasına mesafe koymasıdır. Diğer bir deyişle, UKCOP'un belirli bir bakanlık, siyasi grup ya da çıkar grubu tarafından "ele geçirilmemiş" olması ve bu nedenle de UKCOP'u savunacak ölçüde ciddi bir politik sermayenin

harekete geçirilmemesidir. Kalkınma ile istihdam getirecek ve yeni bir limanın inşasını destekleyecek UKCOP gibi gerçekleştirilebilir ve uygun maliyetli bir projenin rafa kalkınması, elitler tarafından "ele geçirilmiş" olan diğer büyük altyapı projeleri ile tam bir tezat içerisinde.

Elitler tarafından ele geçirilme süreci, yerel elitlerin kaynak, kurum ve projeleri kendi yararlarına ve başkalarının zararına olmak üzere ele geçirmesi olarak nitelenmekte olup yolsuzluk bu sürecin en somut göstergesidir.

Örneğin çevre ve maliyet açısından tartışmalı ve ithal edilen kömüre bağlı (Kenya'nın yalnızca Lamu'da olmamak üzere büyük kömür yatakları bulunmaktadır) olan Lamu Kömür Santrali Projesi, Lamu halkı ve yönetiminin protesto ve yüksek sesli itirazları ile karşılaşmıştır. Buna rağmen kömür santrali neredeyse tamamlanmak üzeredir. Bu proje, yönetimdeki Jübile Koalisyonu ve Başkan Uhuru Kenyatta'nın desteği yanında milyarder işadamı Chris Kirubi'nin de favorisidir.

Esas itibarıyla Lamu kömür santrali projesinin önünde hiçbir şey duramaz zira yapımı ve işletilmesine ilişkin talan işi ve süreçleri Kenya eliti tarafından "ele geçirilmiş" durumdadır. Buna karşın UKCOP için böyle bir ele

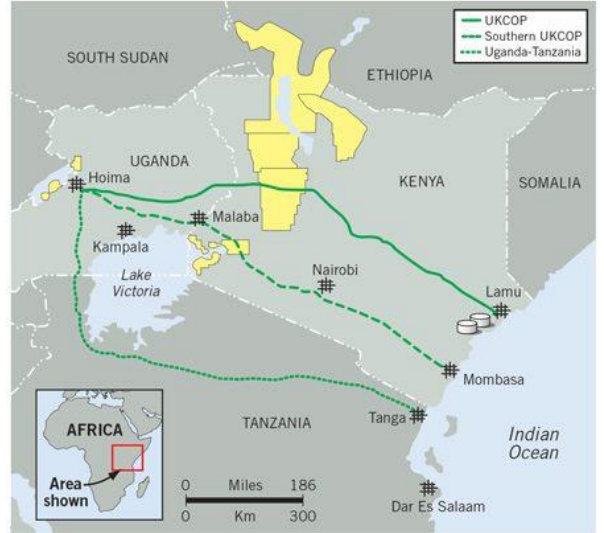
geçirme durumuna ilişkin kanıt görünmemektedir. Proje çok büyük ve detaylı olup zaman çizelgesi Kenya'nın siyasi ve iş dünyası elitlerinin ilgisini bu noktada çekmek için fazla belirsizdir. UKCOP'un başarısızlığı Kenya siyasetinin tartışmalı ve çekişmeli yapısını da gözler önüne sermektedir. Bu ise özellikle Museveni tarafından petrol gibi önemli kaynaklar ile boru hatlarına ilişkin kararların, hangi güzergâhın Uganda'nın ve aynı derecede Museveni'nin kendi çıkarlarına uygun olduğuna ilişkin özgürce karar verebilmesini sağlayacak şekilde çok az bir muhalefetle karşılaşarak tepede alındığı Uganda ile farklılık sergilemektedir.

Elitler tarafında ele geçirme ve bununla bağlantılı yolsuzluğun olumsuz sonuçları olsa da bununla bağlantılı istihdam ve altyapı projelerinin en azından bazı somut faydaları söz konusu. Kenya elitinin hiçbir unsuru UKCOP projesinde kısa vadeli ve somut *kişisel* fayda görmediğinden Kenya'nın kendi boru hattını inşa edecek finansmanı sağlayana kadar petrolünü karayoluyla ihraç etmesi gerekecek.

İlaveten UKCOP'un rafa kalkmasıyla Lamu limanı, demiryolları, karayolları ve havalimanları dahil olmak üzere Kenya'nın kuzeyinde planlanan kalkınma projelerinin

geleceği belirsiz hale geldi. Son olarak EAC üye devletlerinin işbirliği ve sınırların kalkmasına yönelik taahhütleri de sorgulanır oldu. Bu durum, bölgedeki fırsatları kollayan yabancı yatırımcı ve işletmelerin Doğu Afrika'nın petrol ve boru hatlarına ilişkin politik ekonomisini gözönünde bulundurarak bekleme kararı almasına yol açabilecektir.

CRUDE PIPELINE ALTERNATIVES

Kaynak: Cannon, Brendon J. (2016, March 7). Oil Exports push East Africa Pipeline Development. *Oil & Gas Journal*. Vol. 114, Issue 3; p. 76-80. Available at <http://www.ogj.com/articles/print/volume-114/issue-3/transportation/drive-for-oil-exports-pushes-east-africa-pipeline-development.html>

AFRİKAM Yönetim Kurulu Toplantısı gerçekleştirildi.

25 Ekim - Prof. Dr. Sedat Aybar başkanlığında, Prof. Dr. Hasan Saygın, Prof. Dr. Celal Nazım İrem, Prof. Dr. Metin Ger ve Bahar Kavala'nın katılımlarıyla Yönetim Kurulu Toplantımızı yaparak AFRİKAM'ın 2016-2017 faaliyet takvimini belirledik.

Prof. Dr. Sedat Aybar, ASMEA Toplantısı'na katıldı.

28 Ekim, Washington, D.C. - AFRİKAM Direktörü Prof. Dr. Sedat Aybar, Afrika ve Ortadoğu Çalışmaları Birliği'nin (ASMEA) 9. Yıllık Toplantısı'na katılarak 'Foreign Policy Impulsion from Geo-Political to Geo-Economics' başlıklı sunumu gerçekleştirdi.

Florya Chronicles of Political Economy dergimizin sevgili Editörü Audrey Williams ile ASMEA Toplantısında

Afrikalı İAÜ Öğrencileri ile Gönüllülük Toplantısı

20 Ekim- Afrika ülkelerinden İAÜ öğrencileri ile buluşarak onları AFRİKAM faaliyetlerinde gönüllü çalışmaya davet ettik. Bu toplantı neticesinde yirmi beş kadar İAÜ öğrencisi, 2-3 Kasım tarihlerinde gerçekleşen Türkiye-Afrika Ekonomi ve İş Forumu'nda görev aldı. AFRİKAM olarak bu inisiyatifi yaygınlaştırarak öğrencilerimizin Türk toplumu ve iş dünyası ile daha fazla kaynaşmasını sağlamayı hedefliyoruz.

DEİK'de Türkiye-Afrika Ekonomi ve İş Forumu Oryantasyonu

27 Ekim -Afrika ülkelerinden İAÜ öğrencileri, Türkiye-Afrika Ekonomi ve İş Forumu ile ilgili bilgi almak üzere yetkililerle DEİK Merkezi'nde biraraya geldi. Türkiye-Afrika İş Konseyleri Koordinatörü Eren Paykal, öğrencilerimize DEİK faaliyetleri ve Forum'da üstlenecekleri görevlerle ilgili bilgilendirme yaptı.

AFRICAN STUDIES STUDENT CONGRESS 2017

19 April 2017, Istanbul Aydın University

A Platform for young students and researchers
in Turkey to share their work on Africa.

SCIENTIFIC SESSIONS

EXPERT LECTURES

CALL FOR PAPERS

ABSTRACT SUBMISSION DEADLINE: FEBRUARY 17TH 2017

http://afrikam.aydin.edu.tr/en_US/

Iau Afrikam

@iauafrkam

Florya Chronicles of Political Economy

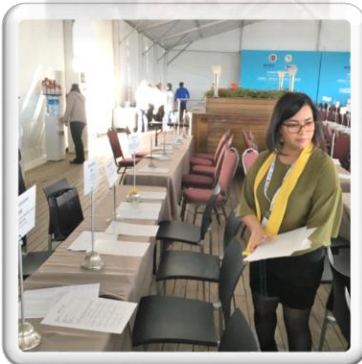
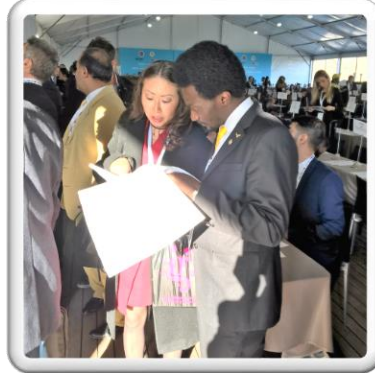
The Florya Chronicles Journal is the scholarly publication of the İstanbul Aydın University, Faculty of Economics and Administrative Sciences. The Journal is distributed on a twice a year basis. The Florya Chronicles Journal is a peer-reviewed in the area of economics, international relations, management and political studies and is published in both Turkish and English languages. Language support for Turkish translation is given to those manuscripts received in English and accepted for publication. The content of the Journal covers all aspects of economics and social sciences including but not limited to mainstream to heterodox approaches. The Journal aims to meet the needs of the public and private sector employees, specialists, academics, and research scholars of economics and social sciences as well as undergraduate and postgraduate level students. The Florya Chronicles offers a wide spectrum of publication.

Please send your manuscript submissions via electronic mail to the Florya Chronicles Editor, Prof. Dr. Sedat Aybar, at [sedataybar@aydin.edu.tr](mailto:sedaybar@aydin.edu.tr). A cover letter with a statement of responsibility detailing what each author contributed to the manuscript should accompany the manuscript. An electronic mail will be sent to the corresponding author confirming receipt of the manuscript.

For more information about Guidelines to the Authors:

http://afrikam.aydin.edu.tr/en_US/florya-chronicles-of-political-economy/

Öğrencilerimize Türkiye-Afrika Ekonomik ve İş Forumundaki değerli çalışmalarını ve katkılarından ötürü teşekkür ediyoruz

İstanbul Aydın Üniversitesi
Afrika Uygulama ve Araştırma Merkezi
Florya Kampüsü Beşyol Mah. İnönü Cad.
No:38 Sefaköy - K. Çekmece - İstanbul
Tel: +90212 444 1 428 Dahili:15003
Email: afrikam@aydin.edu.tr

